

บทบาทพระสังฆาธิการในการบริหารวัดโดยใช้หลักธรรมาภิบาล
**The Role of Administrative Sangha in Applying the Principle
of Good Governance**

พีระพงษ์ มีพงษ์ธรรม

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

Pheeraphong Meepongtharm

Mahasarakham University

E-Mail: Pmee18@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์หลักๆ เพื่อชี้ให้เห็นความสำคัญของบทบาทพระสังฆาธิการที่จะทำให้พระศาสนาเจริญก้าวหน้าดำรงอยู่คู่เมืองไทยไปตลอดกาลนานในการบริหารวัดโดยใช้หลักธรรมาภิบาล ดังนี้

หลักการบริหารวัด คือ การอำนวยการซึ่งต้องมีการตัดสินใจให้ถูกต้องและเหมาะสมการบริหารงานสมัยปัจจุบัน ผู้บริหารวัดต้องมีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล (Vision) ต้องทำงานเป็นทีม Team Work) วางโครงสร้างพื้นฐานได้ดี (Infrastructure) รับฟังเสียงมหาชน (Public hearing) และพร้อมที่จะปรับเปลี่ยนระบบ (Reengineering) โดยจะต้องใช้ทั้งศาสตร์และศิลป์ในการบริหารจัดการ ตามหลักธรรมาภิบาลตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 ซึ่งมีหลักนิติธรรม มหาเถรสมาคม สามารถใช้อำนาจตามมาตรา 15 ตรี ในการตรากฎมหาเถรสมาคม ในการแบ่งอำนาจในการบริหาร นิติบัญญัติ และตุลาการ ให้คณะสงฆ์ส่วนภูมิภาคได้จัดการตนเองโดยให้พระภิกษุผู้ปกครองตามมาตรา 22 มีอำนาจถ่วงดุลอำนาจซึ่งกันและกันและ หลักคุณธรรมส่งเสริมการปฏิบัติตามหลักคุณธรรมตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505

คำสำคัญ : บทบาท; พระสังฆาธิการ; หลักธรรมาภิบาล

Abstract

This article has a main purpose. To point out the importance of the role of the monk to make the progressive religion stay in Thailand forever to manage the temple using the principles of good governance.

Measure management is a process that requires accurate and appropriate decision making. Management must have a vision. (Vision) Team work. The infrastructure is good. (Infrastructure) Public hearing and ready to reorganize. (Reengineering), both in science and art. According to the good governance under the Sangha Act of 1962, which has the rule of law, the Sangha Association can exercise its powers under Section 15 ter in enacting the Mahachulalongkorn Law. In the division of power in the administration of law and the judiciary, the regional chaplains manage each other by giving the monks who rule under Section 22 have the power to counterbalance each other and The virtue of promoting the practice of virtue according to the Sangha Act, 1962.

Keywords : The Role; Administrative Sangha; Good Governance

บทนำ

ศาสนาพุทธถือว่าเป็นศาสนาประจำชาติ การที่จะทำนุบำรุงหรือจรรโลงสืบทอดพระศาสนาให้ดำรงคู่ชาติไทยไปตราบนานเท่านานนั้นเป็นเรื่องที่พุทธศาสนิกชนทุกหมู่เหล่าต้องเข้ามาช่วยกันอย่างจริงจัง และผู้ที่มีบทบาทสำคัญอีกส่วนหนึ่งก็ได้แก่บทบาทพระสังฆาธิการที่ต้องบริหารจัดการวัดให้เจริญรุ่งเรือง ตามความหมายของพระสังฆาธิการ "พระภิกษุผู้ทำงานโดยสิทธิขาดในทางคณะสงฆ์" "พระภิกษุผู้ทำงานคณะสงฆ์โดยมีอำนาจเต็มตามตำแหน่ง" ซึ่งในแม่บทท่านบัญญัติว่า หมายถึง "พระภิกษุผู้ดำรงตำแหน่งปกครองคณะสงฆ์" มีเจ้าคณะใหญ่ เจ้าคณะภาค รองเจ้าคณะภาค เจ้าคณะจังหวัด รองเจ้าคณะจังหวัด เจ้าคณะอำเภอ รองเจ้าคณะอำเภอ เจ้าคณะตำบล รองเจ้าคณะตำบล และ เจ้าอาวาส รองเจ้าอาวาส ผู้ช่วยเจ้าอาวาส และพระสังฆาธิการมีความสำคัญจะต้องดูแลพระภิกษุและสามเณร ให้เป็นระเบียบมีจริยวัตรงดงาม ประพฤติปฏิบัติตามพระธรรมวินัย นับว่าพระสังฆาธิการเป็นผู้จรรโลงพระพุทธานุภาพให้ยั่งยืน ดูแลการประพฤติปฏิบัติของพระภิกษุและสามเณรไม่ให้

ออกนอกพระธรรมวินัย และพระสังฆาธิการโดยเฉพาะ เจ้าอาวาส รองเจ้าอาวาส และผู้ช่วยเจ้าอาวาส จะต้องบำรุงรักษาจัดการวัด และสมบัติของวัดให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อย ปกครองและสอดส่องให้บรรพชิตและคฤหัสถ์ที่พำนักอยู่ในวัดปฏิบัติตามพระธรรมวินัย และเป็นธุระในการอบรมศึกษาสั่งสอนพระธรรมวินัยแก่บรรพชิตและคฤหัสถ์ ให้สะดวกตามสมควรในการบำเพ็ญกุศล

ส่วนหลักการบริหารจัดการวัด หลักการบริหารวัด คือ การอำนวยการซึ่งต้องมีการตัดสินใจให้ถูกต้องและเหมาะสมการบริหารงานสมัยปัจจุบัน ผู้บริหารวัดต้องมีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล (Vision) ต้องทำงานเป็นทีม Team Work) วางโครงสร้างพื้นฐานได้ดี (Infrastructure) รับฟังเสียงมหาชน (Public hearing) และพร้อมที่จะรื้อปรับระบบ (Reengineering) โดยจะต้องใช้ทั้งศาสตร์และศิลป์ในการบริหารจัดการ ตามหลักธรรมาภิบาลตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 ซึ่งมีหลักนิติธรรม มหาเถรสมาคม สามารถใช้อำนาจตามมาตรา 15 ตรี ในการตรากฎหมายมหาเถรสมาคม ในการแบ่งอำนาจในการบริหาร นิติบัญญัติ และตุลาการ ให้คณะสงฆ์ส่วนภูมิภาคได้จัดการกันเองโดยให้พระภิกษุผู้ปกครองตาม มาตรา 22 มีอำนาจถ่วงดุลอำนาจซึ่งกันและกันและ หลักคุณธรรมส่งเสริมการปฏิบัติตามหลักคุณธรรมตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505

พระสังฆาธิการ

ความหมายของพระสังฆาธิการ

คำว่า "พระสังฆาธิการ" เป็นคำรวมตำแหน่งพระภิกษุผู้ปกครองคณะสงฆ์ ตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ.2505 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติคณะ (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2535 เริ่มใช้มาแต่ พ.ศ.2506 จนถึงปัจจุบัน โดยมีกฎหมายมหาเถรสมาคม ฉบับที่ 5 (พ.ศ. 2506) ว่าด้วยการแต่งตั้งถอดถอนพระสังฆาธิการ กำหนดนามเป็นครั้งแรก โดยเปลี่ยนคำว่า "พระคณาธิการ" มาเป็น "พระสังฆาธิการ" ให้สอดคล้องกับลักษณะการดำเนินกิจการคณะสงฆ์รวมคำว่า "พระ" "สังฆ" และ "อธิการ" เป็น "พระสังฆาธิการ" แปลตามรูปศัพท์ว่า "พระภิกษุผู้ทำงานโดยสิทธิขาดในทางคณะสงฆ์" "พระภิกษุผู้ทำงานคณะสงฆ์โดยมีอำนาจเต็มตามตำแหน่ง" ซึ่งในแม่บทท่านบัญญัติว่า หมายถึง "พระภิกษุผู้ดำรงตำแหน่งปกครองคณะสงฆ์" มีตำแหน่งดังนี้

1. เจ้าคณะใหญ่
2. เจ้าคณะภาค รองเจ้าคณะภาค

3. เจ้าคณะจังหวัด รองเจ้าคณะจังหวัด
4. เจ้าคณะอำเภอ รองเจ้าคณะอำเภอ
5. เจ้าคณะตำบล รองเจ้าคณะตำบล
6. เจ้าอาวาส รองเจ้าอาวาส ผู้ช่วยเจ้าอาวาส (กฎหมายมหาชน, 2506 : บทนำ)

เจ้าคณะและเจ้าอาวาสดังกล่าวนี้ เป็นผู้ทำงานคณะสงฆ์อย่างมีอำนาจเต็มตามกฎหมาย และครอบคลุมงานทุกส่วนในเขตปกครองหรือในวัด ส่วนรองเจ้าคณะ รองเจ้าอาวาสและผู้ช่วยเจ้าอาวาส จะมีอำนาจหน้าที่เต็มตามตำแหน่ง ก็เพราะได้รับการมอบหมาย จึงบัญญัตินามว่า "พระสังฆาธิการ" ซึ่งเทียบได้กับข้าราชการของฝ่ายราชอาณาจักร ส่วนเลขานุการเจ้าคณะและเลขานุการรองเจ้าคณะ หากได้เป็นพระสังฆาธิการไม่ เพราะเป็นเพียงผู้ทำการเลขานุการ

ความสำคัญของพระสังฆาธิการ

พระสังฆาธิการเป็นผู้ปกครองดูแลคณะสงฆ์ในเขตปกครองและในวัดให้เป็นไปตามพระธรรมวินัย กฎหมาย กฎมหาเถรสมาคม ข้อบังคับ ระเบียบ คำสั่ง มติ ประกาศ และพระบัญชาของสมเด็จพระสังฆราช มีหน้าที่ควบคุม และส่งเสริมรักษาความเรียบร้อยดีงามของคณะสงฆ์ จัดการและพัฒนา การศาสนศึกษา การศึกษาสงเคราะห์ การเผยแผ่พระพุทธศาสนา การสาธารณูปการ และการสาธารณสงเคราะห์ให้เป็นไปด้วยดี พระสังฆาธิการจึงมีความสำคัญในการดูแลพระภิกษุและสามเณร ดูแลให้เป็นระเบียบเรียบร้อย ให้ภิกษุและสามเณรมีจริยาวัตรตรงตาม ประพฤติปฏิบัติตามพระธรรมวินัย นับว่าพระสังฆาธิการเป็นผู้จรรโลงพระพุทธศาสนาให้ยั่งยืน ดูแลการประพฤติปฏิบัติของพระภิกษุและสามเณรไม่ให้ออกนอกพระธรรมวินัย และพระสังฆาธิการโดยเฉพาะ เจ้าอาวาส รองเจ้าอาวาส และผู้ช่วยเจ้าอาวาส จะต้องบำรุงรักษาจัดการวัด และสมบัติของวัดให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อย ปกครองและสอดส่องให้บรรพชิตและคฤหัสถ์ที่พำนักอยู่ในวัดปฏิบัติตามพระธรรมวินัย และเป็นธุระในการอบรมศึกษาสั่งสอนพระธรรมวินัยแก่บรรพชิตและคฤหัสถ์ ให้สะดวกตามสมควรในการบำเพ็ญกุศลกรรมทางศาสนาและกระทรวงศึกษาธิการ ระบุถึงคามสำคัญของพระสังฆาธิการว่าพระพุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำชาติ จะเจริญรุ่งเรืองถาวรสืบไป ก็ด้วยจะต้องอาศัยพระสังฆาธิการเป็นสำคัญเนื่องด้วยพระสังฆาธิการเป็นผู้ใกล้ชิดกับประชาชน โดยเฉพาะพระสังฆาธิการระดับเจ้าอาวาสซึ่งเป็นที่เคารพและเลื่อมใสศรัทธาของประชาชน

ตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์เจ้าอาวาสจึงมีอำนาจหน้าที่ในการบริหารและจัดการวัดให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ (กรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ, 2540 : คำนำ)

พระสงฆ์กับการบริหารจัดการ ถือว่าพระสงฆ์มีบทบาทสำคัญต่อสังคมไทยตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ไม่ว่าพระสงฆ์จะทำอะไรเกี่ยวกับการบริหารจัดการภายในวัด หรือนำพาพุทธศาสนิกชนทำตามขนบธรรมเนียมประเพณีต่างๆ พระสงฆ์มีบทบาทเป็นอย่างยิ่ง เหตุที่เป็นเช่นนี้เพราะพระสงฆ์มีปฏิปทาน่าเลื่อมใส ใฝ่รู้ใฝ่คิด สามารถให้ความรู้ที่ตนเองได้ศึกษามาเพื่อบำเพ็ญประโยชน์แก่พระพุทธศาสนาและสังคมประเทศชาติ (สิริวัฒน์ ศรีเครือดง, 2551 : 206)

หลักการบริหารจัดการวัด

คำว่า “วัด” มีความหมายว่า เป็นที่พำนักอาศัยของพระสงฆ์และสามเณรทั้งหลาย “วัด” เป็นสถานที่ประกอบศาสนกิจหรือประกอบกิจกรรมของสงฆ์ในพระพุทธศาสนา แตกต่างจาก “บ้าน” โดยสิ้นเชิง ที่อยู่ของพระสงฆ์และสามเณรเรียกว่า “กุฏิ” ดังนั้น คำว่า “วัด” ก็หมายความว่า เป็นการกำหนดเอาหรือเป็นการ “กะ” เอาจากการคำนวณ “วัด” เป็นการไปในสถานที่กระทำคุณงามความดีกันว่าจะเป็นไปได้สักเพียงไหนในแต่ละคน ใครที่ไม่ได้ไป “วัด” ก็ไม่รู้ว่าคนที่วัดเอาคุณงามความดีได้เพียงไหน มีระดับคุณงามความดีหรือเปล่า อาจจะไม่ได้เพราะยังไม่ได้ไป “วัด” กันนั่นเองหลักการบริหารวัด คือ การอำนวยการซึ่งต้องมีการตัดสินใจให้ถูกต้องและเหมาะสมการบริหารงานสมัยปัจจุบัน ผู้บริหารวัดต้องมีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล (Vision) ต้องทำงานเป็นทีม (Team Work) วางโครงสร้างพื้นฐานได้ดี (Infrastructure) รับฟังเสียงมหาชน (Public hearing) และพร้อมที่จะปรับเปลี่ยน (Reengineering) (กรมการศาสนา, 2538 : 15)

การบริหารและการจัดการวัด หมายถึง เจ้าอาวาส หรือสมภาร คือ ผู้นำของภิกษุสงฆ์สามเณร และคฤหัสถ์ ที่มีอยู่ในวัด เจ้าอาวาสจึงมีความสำคัญที่สุดต่อความเจริญรุ่งเรืองสันติสุขและความมั่นคงของวัด โดยทำหน้าที่เป็นผู้บริหารกิจการของวัด เป็นผู้ปกครองบังคับบัญชาดูแลแนะนำ สั่งสอนพระภิกษุ สามเณร และฆราวาสผู้อยู่ในวัดให้มีความเป็นระเบียบเรียบร้อย ให้อยู่ในศีลธรรมอันดี ให้มีความสมัครสมานสามัคคีปรองดองกัน ให้ร่วมแรงร่วมใจกันปฏิบัติศาสนกิจดำเนินกิจกรรมและโครงการต่างๆ ของวัดให้สำเร็จไปด้วยดี มีประสิทธิภาพสูง และให้วัดมีความเจริญรุ่งเรือง สันติสุขและมั่นคง เป็นศูนย์กลางชุมชนใน

การให้การศึกษาอบรมศีลธรรมจริยธรรม และภาวนาธรรม คือวิปัสสนากรรมฐานแก่ชุมชน และประชาชนทั้งใกล้และไกลให้เป็นที่พักทางใจแก่สาธุชนได้อย่างแท้จริง

การบริหารจัดการวัดนั้น เจ้าอาวาสหรือสมภารวัดจะต้องมีศาสตร์และมีศิลป์ในการบริหารและการจัดการวัดของท่าน

ศาสตร์ ในการบริหารและการจัดการประกอบด้วย การวางแผน การจัดการ องค์การการบริหารงานบุคคล การอำนวยความสะดวก การประสานงาน การประเมินผลงาน และการงบประมาณ

ศิลป์ ในการบริหารและการจัดการ ประกอบด้วย ความเป็นผู้นำหรือภาวะผู้นำ และมนุษยสัมพันธ์ในการทำงาน มีศิลปะในการพูดที่ดี โน้มน้าวได้เก่ง

ทั้งศาสตร์และศิลป์ในการบริหารและการจัดการนี้ เจ้าอาวาสแต่ละวัดจะแตกต่างกันออกไป บางวัดก็มีความสามารถในการประสาน บางวัดก็มีความสามารถในทางปกครอง ซึ่งเจ้าอาวาสจะต้องมีคุณสมบัติที่ดีในการบริหารและการจัดการวัด ซึ่งจะต้องบริหารและจัดการในเชิงรุก เพื่อให้ได้ผลเต็มที่มีประสิทธิภาพ คือ

1. เป็นผู้ทรงศีลทรงธรรม
2. เป็นผู้มีกิจการงานสะอาด ไม่ประพฤตินอกกริตนอกรอยแห่งสมณะ
3. เป็นผู้ฉลาดในอุบายแห่งทางเจริญและทางเสื่อม
4. เป็นผู้มองเห็นการณ์ไกล ในการสืบทอดในการบริหารการปกครอง แล้วสร้างธรรมทายาทขึ้นมา
5. เป็นผู้มีความรู้
6. เป็นผู้มีความซื่อสัตย์สุจริต
7. เป็นผู้มีความกล้าหาญ
8. เป็นผู้มีความอดทน
9. เป็นผู้มีความยุติธรรม รอบรู้ทั้งคฤหัสถ์และภิกษุ
10. เป็นผู้มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และพัฒนา
11. เป็นผู้มีความรู้ความสามารถในการบริหาร และการปกครองได้ดี (กรมการศาสนา

หลักธรรมาภิบาลตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505

ในการปกครองคณะสงฆ์ทุกส่วนทุกชั้น เจ้าคณะพระสังฆาธิการจะต้องดำเนินการให้เป็นไปตามพระธรรมวินัย กฎหมาย กฎมหาเถรสมาคม ข้อบังคับหรือระเบียบมหาเถรสมาคมคำสั่งมหาเถรสมาคมและพระบัญชาสมเด็จพระสังฆราช เจ้าหน้าที่ฝ่ายราชอาณาจักรผู้มีหน้าที่เกี่ยวกับการทำนุบำรุงพระพุทธศาสนาและอุปถัมภ์การดำเนินการของคณะสงฆ์เพื่อความเรียบร้อยดีงาม การจัดและดำเนินการศาสนศึกษาและศึกษาสงเคราะห์ การเผยแผ่พระพุทธศาสนา การสาธารณูปการและการสาธารณสงเคราะห์อันเกี่ยวกับการคณะสงฆ์และการพระศาสนา ต้องมีความรู้ความเข้าใจกฎหมายว่าด้วยการคณะสงฆ์ กฎมหาเถรสมาคม ระเบียบและคำสั่งของมหาเถรสมาคม กฎหมาย กฎ ระเบียบ และคำสั่งมหาเถรสมาคมที่ใช้บังคับอยู่ในปัจจุบัน

แนวทางในการส่งเสริมการปฏิบัติหลักธรรมาภิบาลตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505

จากการศึกษาประวัติความเป็นมาของกฎหมายคณะสงฆ์ตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน ประกอบทั้งได้ศึกษาหลักธรรมาภิบาล จนได้แนวทางที่จะนำอภิปรายและวิจารณ์แนวทางในการส่งเสริมการปฏิบัติตามหลักธรรมาภิบาลตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 ดังนี้

หลักนิติธรรม

มหาเถรสมาคม สามารถใช้อำนาจตามมาตรา 15 ตี ในการตรากฎหมายมหาเถรสมาคม ในการแบ่งอำนาจในการบริหาร นิติบัญญัติ และตุลาการ ให้คณะสงฆ์ส่วนภูมิภาคได้จัดการกันเองโดยให้พระภิกษุผู้ปกครองตามมาตรา 22 มีอำนาจถ่วงดุลอำนาจซึ่งกันและกัน เพื่อไม่ให้มีการรวมศูนย์อำนาจอยู่ที่พระภิกษุผู้ปกครองตามมาตรา 22 และมาตรา 23 เพียงผู้เดียว ซึ่งอาจจะทำให้การบริหารงานคณะสงฆ์ไม่มีความคล่องตัว เนื่องจากพระภิกษุผู้ปกครองจะต้องรับผิดชอบหน้าที่ทั้งหมดนี้แต่เพียงผู้เดียวอีกทั้งยังเป็นการส่งเสริมหลักธรรมาภิบาลให้เกิดตามพระราชบัญญัติ ฉบับนี้

ประการต่อมา ความชอบธรรมของกฎหมายมหาเถรสมาคม และกฎระเบียบข้อบังคับอื่น ๆ ก่อนที่มหาเถรสมาคมจะตรากฎหมายมหาเถรสมาคม ตามมาตรา 15 ตี และมาตรา 15 จัดว่าควรที่จะมีการทำการศึกษา และสอบถามความคิดเห็นจากผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียจากการตรากฎดังกล่าวเพื่อให้กฎที่ออกมานั้น สามารถบังคับใช้ได้จริงและน่าเชื่อถือ

ในกระบวนการยุติธรรมของคณะสงฆ์ ควรที่จะตั้งคณะกรรมการขึ้นมาชุดหนึ่งชุดใด ตามมาตรา 25 เพื่อทำการพิจารณาตัดสินหรือระงับอธิกรณ์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการกระทำผิดพระวินัย ไม่ควรที่จะให้มีผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียเข้ามาเกี่ยวข้องกับการยุติธรรม และกระบวนการยุติธรรมควรที่จะมีการสอบสวนในหลายชั้น ผู้ที่มีส่วนได้เสียสามารถที่จะร้องอุทธรณ์ต่อการวินิจฉัยในครั้งแรกได้

หลักคุณธรรม

ในการส่งเสริมการปฏิบัติตามหลักคุณธรรมตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 มหาเถรสมาคมจะต้องกระทำการตามมาตรา 34 วรรค 2 โดยได้รับการยินยอมจากคณะสงฆ์ก่อนที่จะกระทำการใด เพื่อป้องกันการทุจริตของผู้เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะศาสนสมบัติของวัดที่ไม่มีพระภิกษุจำพรรษาอยู่

ในการใช้อำนาจของเจ้าอาวาสตาม มาตรา 38 มหาเถรสมาคมจะต้องขยายความของคำว่า โฉวาทของเจ้าอาวาสให้มีความชัดเจน เนื่องจากอำนาจใน มาตรา 38 (2) กับอำนาจในมาตรา 38 (3) อาจมีความขัดแย้งกัน เนื่องจากอำนาจใน มาตรา 38 (2) ไม่ได้อธิบายว่า โฉวาทของเจ้าอาวาสนั้นเป็นโฉวาทที่ชอบด้วยพระธรรมวินัย กฎมหาเถรสมาคม ข้อบังคับระเบียบหรือคำสั่งของมหาเถรสมาคมหรือไม่ เพื่อป้องกันไม่ให้เจ้าอาวาสใช้อำนาจที่ไม่เป็นธรรม อันจะส่งผลให้คุณธรรมของผู้ปกครองระดับนี้บกพร่องและนำความเสื่อมเสียมาสู่คณะสงฆ์ได้

ในมาตรา 30 (1) มหาเถรสมาคมจะต้องตรากฎหมายมหาเถรสมาคมให้มีสภาพที่บังคับใช้ได้จริง เพราะใน มาตรา 30 (1) นั้น จะเกี่ยวข้องไปด้วยเรื่องรายได้และค่าใช้จ่ายของวัด ซึ่งในกรณีนี้ถ้าขาดการตรวจสอบที่ดี อาจทำให้เกิดการทุจริตขึ้นมาได้ ควรที่จะให้มีองค์กรตรวจสอบจากภายนอกเข้ามาทำการตรวจสอบรายรับรายจ่ายของวัด เพื่อช่วยเหลือและป้องกันปัญหาการทุจริตที่อาจจะเกิดขึ้น หลักความโปร่งใส

มาตรา 32 ทวิ จะต้องมีการตรวจสอบอย่างสม่ำเสมอว่า จะไม่มีผู้มีส่วนได้ส่วนเสียตามพระราชบัญญัติฉบับนี้ เข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดการผลประโยชน์ในที่ธรณีสงฆ์และทรัพย์สินของวัด

มาตรา 34 วรรค 2 ในกระบวนการตามวรรคสอง จะต้องมีการจัดตั้ง คณะกรรมการที่เป็นผู้ไม่มีส่วนได้ส่วนเสียจากค่าผิดกรรมดังกล่าว เป็นผู้ดำเนินการแทน มหาเถรสมาคม และกระบวนการทุกขั้นตอนจะต้องสามารถตรวจสอบได้

มาตรา 30 (1) มหาเถรสมาคมจะต้องมีการตั้งองค์กรภายนอกขึ้นมาตรวจสอบ รายได้และค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้น เพื่อเป็นการป้องกันผู้มีหน้าที่ ตาม มาตรา 30 ทุจริตต่อหน้าที่

มาตรา 40 และมาตรา 41 ต้องมีการจัดตั้งองค์กรภายนอกขึ้นมาตรวจสอบการ ทำงานของผู้ปฏิบัติหน้าที่ตาม มาตรา 40 และมาตรา 41 เพื่อป้องกันการทุจริตต่อหน้าที่ หลักการมีส่วนร่วม

มาตรา 15 ตรี(3) ควรเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดตั้งเป็น องค์กรที่สนับสนุนกิจการของคณะสงฆ์ เพื่อเสริมสร้างประสิทธิภาพในการบริหารงาน ไม่ว่าจะ เป็นการส่งเสริมศาสนศึกษา การศึกษาสงเคราะห์ การเผยแผ่ การสาธารณูปการ และการ สาธารณสงเคราะห์ของคณะสงฆ์

มาตรา 23 ควรเปิดโอกาสรับฟังความคิดเห็นจากประชาชน ก่อนที่จะมีการแต่งตั้ง ผู้ที่จะมาดำรงตำแหน่ง ตาม มาตรา 23 คือ พระอุปฌาย์ เจ้าอาวาส รองเจ้าอาวาส ผู้ช่วย เจ้าอาวาสพระภิกษุผู้เกี่ยวกับตำแหน่งปกครองคณะสงฆ์ตำแหน่งอื่น ๆ และไวยาวัจกร

มาตรา 30 ควรเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการบำรุงรักษาวัด จัด กิจการและศาสนสมบัติของวัด เพราะวัดกับชุมชนนั้นจะต้องพึ่งพาอาศัยกัน เป็นการลด ช่องว่างระหว่างวัดกับชุมชน เพื่อให้เกิดความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของชุมชน

หลักธรรมาภิบาลตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 มีหลักหลักนิติธรรม มหาเถรสมาคม สามารถใช้อำนาจตามมาตรา 15 ตรี ในการตรากฎมหาเถรสมาคม ในการ แบ่งอำนาจในการบริหาร นิติบัญญัติ และตุลาการ ให้คณะสงฆ์ส่วนภูมิภาคได้จัดการกันเอง โดยให้พระภิกษุผู้ปกครองตามมาตรา 22 มีอำนาจถ่วงดุลอำนาจซึ่งกันและกันและ หลัก คุณธรรมส่งเสริมการปฏิบัติตามหลักคุณธรรมตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505

สรุป

บทบาทพระสังฆาธิการในการบริหารวัดโดยใช้หลักธรรมาภิบาล ตามความหมายของพระสังฆาธิการ "พระภิกษุผู้ทำงานโดยสิทธิขาดในทางคณะสงฆ์" "พระภิกษุผู้ทำงานคณะสงฆ์โดยมีอำนาจเต็มตามตำแหน่ง" ซึ่งในแม่บทท่านบัญญัติว่า หมายถึง "พระภิกษุผู้ดำรงตำแหน่งปกครองคณะสงฆ์"มี เจ้าคณะใหญ่ เจ้าคณะภาค รองเจ้าคณะภาค เจ้าคณะจังหวัด รองเจ้าคณะจังหวัด เจ้าคณะอำเภอ รองเจ้าคณะอำเภอ เจ้าคณะตำบล รองเจ้าคณะตำบล และ เจ้าอาวาส รองเจ้าอาวาส ผู้ช่วยเจ้าอาวาส และพระสังฆาธิการมีความสำคัญจะต้องดูแลพระภิกษุและสามเณร ให้เป็นระเบียบมีจริยาวัตรตรงตาม ประพฤติปฏิบัติตามพระธรรมวินัย นับว่าพระสังฆาธิการเป็นผู้จรรโลงพระพุทธศาสนาให้ยั่งยืน ดูแลการประพฤติปฏิบัติของพระภิกษุและสามเณรไม่ให้ออกนอกพระธรรมวินัย และพระสังฆาธิการโดยเฉพาะ เจ้าอาวาส รองเจ้าอาวาส และผู้ช่วยเจ้าอาวาส จะต้องบำรุงรักษาจัดการวัด และสมบัติของวัดให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อย ปกครองและสอดส่องให้บรรพชิตและคฤหัสถ์ที่พำนักอยู่ในวัด ปฏิบัติตามพระธรรมวินัย และเป็นธุระในการอบรมศึกษาสั่งสอนพระธรรมวินัยแก่บรรพชิตและคฤหัสถ์ ให้สะดวกตามสมควรในการบำเพ็ญกุศล

ส่วนหลักการบริหารจัดการวัด หลักการบริหารวัด คือ การอำนวยการซึ่งต้องมีการตัดสินใจให้ถูกต้องและเหมาะสมการบริหารงานสมัยปัจจุบัน ผู้บริหารวัดต้องมีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล (Vision) ต้องทำงานเป็นทีม Team Work) วางโครงสร้างพื้นฐานได้ดี (Infrastructure) รับฟังเสียงมหาชน (Public hearing) และพร้อมที่จะปรับเปลี่ยนระบบ (Reengineering) โดยจะต้องใช้ทั้งศาสตร์และศิลป์ในการบริหารจัดการ ตามหลักธรรมาภิบาลตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 ซึ่งมีหลักนิติธรรม มหาเถรสมาคม สามารถใช้อำนาจตามมาตรา 15 ตีร ในการตรากฎหมายมหาเถรสมาคม ในการแบ่งอำนาจในการบริหาร นิติบัญญัติ และตุลาการ ให้คณะสงฆ์ส่วนภูมิภาคได้จัดการตนเองโดยให้พระภิกษุผู้ปกครองตามมาตรา 22 มีอำนาจกว้างดุลอำนาจซึ่งกันและกันและ หลักคุณธรรมส่งเสริมการปฏิบัติตามหลักคุณธรรมตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505

เอกสารอ้างอิง

กฎหมายเถรสมาคม. ฉบับที่ 5. พ.ศ.2506. บทนำ.c

กรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ.(2540). *คู่มือพระสังฆาธิการว่าด้วยเรื่องการคณะสงฆ์ และการ ศาสนา*. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์การศาสนา.

กรมการศาสนา และสำนักงานสภาพัฒนาการศรัทธา.(2537). *หลักการบริหารและการจัดการ วัดในยุคโลกาภิวัตน์*. กรุงเทพมหานคร : มูลนิธิซีเมนต์ไทย.

กรมการศาสนา.(2538). *คู่มือการถวายความรู้แด่พระสังฆาธิการ ประจำปีงบประมาณ 2538*. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์การศาสนา.

สิริวัฒน์ ศรีเครือดง.(2551). *พระสงฆ์กับภาวะผู้นำ*. ในรวบรวมบทความ สารนิพนธ์พุทธ ศาสตร์ มหาบัณฑิตประจำปี พ.ศ. 2551. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราช วิทยาลัย.